

Brieven

Alexandr Poesjkin

vertaald uit het Russisch door Hans Boland

Papieren Tijger

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door subsidies van het Nederlands Letterenfonds en het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

AF amsterdams
AK fonds voor de
kunst

Boekverzorging: Zefier Tekstverwerking

Omslag: Dave Mink

Drukwerk: Koninklijke Wöhrmann

© 2016 Nederlandse vertaling Hans Bolland

© 2016 Uitgeverij Papieren Tijger

www.papierentijger.org

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 6728 315 1

NUR 302

Inhoud

Handleiding	7
De brieven	9
Dubia	707
Officiële stukken	711

Handleiding

Deze vertaling van Poesjkins brieven volgt nauwgezet de uitgave van Poesjkins *Verzameld werk* bij de uitgeverij van de Academie van Wetenschappen van de USSR (Moskou-Leningrad 1951, deel X). Alle (bekende) brieven en briefjes, ook de niet verstuurde, de fragmentarisch of slechts in klad overgeleverde en de Franstalige zijn vertaald; een uitzondering vormen de kladbrieven waarvan het afschrift in het net eveneens bewaard is gebleven. De Academische streepjes voor onpublicabel geachte woorden zijn met hulp van het internet ingevuld.

Conform de Academische uitgave is van de eigen gedichten waarmee Poesjkin vele van zijn brieven verlucht alleen de eerste regel vertaald, gevolgd door drie puntjes. In Appendix III C (VW 10) wordt de plaats vermeld waar het betreffende gedicht in onze uitgave van Poesjkins verzamelde werken te vinden is.

Wat Poesjkin in zijn brieven heeft onderstreept (en in de Academische uitgave gecursiveerd is) blijft in onze uitgave onderstreept. Eigen werk waaraan Poesjkin in zijn brieven refereert staat *cursief*; titels van werk van andere auteurs zijn tussen dubbele aanhalingstekens geplaatst (" "). Namen van kranten, tijdschriften en almanakken staan in KLEIN KAPITAAL.

Het gebruik van hoofdletters voor de beleefdheidsvorm, voor God en voor de groten der aarde is aangepast aan normen die in negentiende-eeuwse betere kringen golden, maar in de Sovjet-Unie vaak op ideologische bezwaren stuitten. Overigens heeft de vertaler méér dan bij zijn vertalingen van fictie of poëzie dikwijls gekozen voor zogenaamd letterlijk, maar ongebruikelijk Nederlands. Iemands brieven zijn immers vooral een zelfgetuigenis, en door Poesjkin bijvoorbeeld het recht te ontnemen bepaalde vrienden met 'engel' aan te spreken in plaats van met 'gozer' – zoals hij vermoedelijk in deze tijd en in onze contreien zou heb-

ben gedaan – creëer je een andere persoonlijkheid dan de man die hij was.

Poesjkins epistolaire stijl verschilt fundamenteel van zijn zuiver literaire proza. Zijn naar babbelse neigende zwierigheid (hij praat tegen je, meer dan dat hij aan je schrijft), de barokke formuleringen van zijn dankbetuigingen, zijn ongepolijste, recht-voor-de-raap meningen en postuleren, zijn drieletterwoorden ook: het zijn kenmerken die voor zijn brieven gelden maar die we zelden tegenkomen in zijn taalgebruik elders. Toch vormt ook in zijn brieven de 'laconieke' toon, een term die de Russen gebruiken waar wij misschien liever zouden spreken van zijn volstrekt natuurlijk aandoende, vanzelfsprekende toon, het basisingrediënt van zijn taal.

De orthografie van eigennamen was niet Poesjkins sterke punt: 'Tsjedajev' voor Tsjaädajev, 'Chitrova' voor Chitrovo, 'Arnt' voor Arendt, 'Gogel' voor zijn – toen nog niet zo beroemde – collega, 'Schakespeare' voor de bekende Engelse toneelschrijver enz. In de vertaling zijn ze rechtgetrokken. Ook zijn verfransingen (Pouchkine voor zichzelf, Jouckovsky voor Zjoekovski) in de Franstalige brieven zijn genormaliseerd; dat geldt niet voor verfranste Russische namen in Russischtalige brieven, die we hebben laten staan en waar nodig in de aantekeningen hebben toegelicht. Initialen zijn vervangen door de volledige namen.

De cijfers tussen scherpe haken (< >) na de gegevens over adressaat, datum en plaats boven de brieven verwijzen naar het jaar van de eerste (integrale en onvertaalde) publicatie van de betreffende brief.

Uitgebreide aantekeningen bij de brieven zijn opgenomen in het afsluitende deel van Poesjkins *Verzameld werk* in Nederlandse vertaling (VW 10); dit bevat tevens zeven appendices, waarvan er vijf specifiek betrekking hebben op de brieven.

1. Aan I.I. Martynov in Sint-Petersburg (28 november 1815, Tsaardorp) <1889>

Genadige Heer Ivan Ivanovitsj!

Het heeft Uwe Excellentie behaagd mij een dichtwerk te laten schrijven ter gelegenheid van de terugkeer van onze Heer Imperator; ik heb Uw opdracht vervuld. – Indien U de door mij geschetste gevoelens van liefde en dankbaarheid jegens onze grote monarch het verheven thema niet geheel onwaardig acht, zou ik zeer gelukkig zijn wanneer Zijne Doorluchtigheid graaf Alexej Kirillovitsj genegen is het krachteloze wrochtsel van een onervaren poëet voor te leggen aan onze Heer Imperator!

Hopende op Uw bijzondere welwillendheid heb ik de eer te verblijven, genadige Heer, Uwer Excellentie allernederigste dienaar,

Alexandr Poesjkin.

28 november 1815. Tsaardorp.

2. Aan P.A. Vjazemski in Moskou (27 maart 1816, Tsaardorp) <1874>

27 maart 1816

Vorst Pjotr Andreëvitsj,

Ik geef toe dat alleen de hoop om uit Moskou gedichten van Chapelle en Boileau in het Russisch te mogen ontvangen bij machte is over mijn zoete nietsdoen te zegevieren. Duid het mij niet euvel als Uwe dichterlijke Doorluchtigheid bij het lezen van mijn brief begint te geeuwen: het zij zo. Het is Uw eigen schuld, want wat moest U mij tergen in dit ellendige Tsaardorper kluizenaarsoord, waar ik toch al word belaagd door een demon die me ophitst om alles wat leeg papier is te vullen! Van mijn kant geef ik U bikkelhard te verstaan dat ik niet van plan ben U met rust te laten zolang de

manke postiljon van Tsaardorp mij Uw proza en poëzie niet bezorgt. Denk hier goed over na, handel naar eigen weldunken, maar mijn besluit staat vast en ik zal er niet op terugkomen.

Wat valt er te vertellen over dit heremietenleven? Nooit heeft het Lyceum (of lykeion, maar in godsnaam niet 'lycea') mij zo akelig geleken als de afgelopen tijd. Ik verzeker U dat een teruggetrokken bestaan in feite totaal stupide is, wat filosofen en dichters ook mogen zeveren over een leven op het platteland, waar ze verliefd worden op de stilte:

Gezegend wie stadsherrie doet...

Het is waar, het eindexamen nadert, al over een jaar is het zover. Maar nog twaalf maanden van plusjes, minnetjes, wetboeken, belastingregels, het verhevene, het schone! Een heel jaar langer wegdutten in de schoolbanken – gruwelijk. Echt, ik zou liever twaalf keer de volledige twaalf zangen van de verfoeide "Rossiade" herlezen, inclusief het geleerde commentaar van Merzljakov, wanneer graaf Razoemovski daarvoor in ruil mijn straftermijn zou verkorten. – Het is goddeloos om een jongmens op te sluiten en hem niet eens het onschuldige pleziertje te gunnen de begrafenis bij te wonen van wijlen de Academie en het Genootschap van Versjteerders van het Russische Woord. Maar er is niets aan te doen,

Geen zelfde lot is ons beschoren
En ieder gaat zijn eigen weg.

Vaak schrijf ik uit verveling tamelijk, zo niet uitgesproken saaie verzen, of lees gedichten die geen haar beter zijn, en ik heb pasgeleden gevast en gebiecht – allemaal volstrekt niet onderhoudend. Mijn beste arzamasser, troost ons met Uw epistolaire poëzie! Ik kan U daarvoor geen eeuwige zaligheid beloven, maar wel de oprechte dank van het hele Lyceum.

Het ga U goed, Vorst, kwelduivel van alle poëtenvor-

sten Sj. Omhels Batjoesjkov namens de zieke die hij vorig jaar beroofde van zijn tsarenzoon *Bova*. Ik weet niet of ik tijd heb om Vasili Lvovitsj te schrijven. Omhels ook hem voor alle zekerheid namens zijn nimmer serieuze neefje. Valeas.

Alexandr Poesjkin.

Lomonosov laat U groeten.

3. Aan V.L. Poesjkin in Moskou (28? december 1816, Tsaardorp) <1821>

Jij, dichter, hemelhoog verzezen,
Held op de top van de Parnas
En Nestor van de Arzamas,
De buurman die wij zangers vrezen,
Smaakwaakhond, dreigende Ziehier!
Ik hoop, oom, dat je veel plezier,
Ook in het nieuwe jaar, mag smaken:
Ik doe mijn best met pen en lier
Iets goedbedoelds voor jou te maken.

In Uw brief noemt U mij 'broer', maar dat is overdreven
vleiend voor me, ik blijf U liever 'oom' noemen.

Ik rij op Pegasus en zit nog erg onvast...

Nu dan, allerliefste van alle dichterooms in het ondermaanse, hopelijk kunt U Uw allerluiste dichterneefje vergeven dat zijn pen negen maanden zwanger is geweest.

Deswegen knaagt, natuurlijk, het geweten
Van deze kluizenaar en rijmelaar –
In luiheid kunnen zich de goden meten
(En zij alleen!) met mij. Laat ons vergeten:
Laat ons het goedmaken dit nieuwe jaar.

Zo te zien is het mijn lot slechts twee soorten brieven te kun-

nen schrijven: om beloftes te doen en om excuses te vragen – de eerste in het begin van het jaar, de tweede als het jaar voorbij is. Bovendien valt het me op dat de hele briefwisseling bestaat uit twee epistolaire gedichten, en dat is onvergeeflijk.

Maar gij, die onze lieve schonen
Onopgesmukt, met zoete tonen
Van Uw bezielde fluit bezong;
Gij, die barbaarsheid met de roede
Van de satire, met de woede
Van Juvenalis zelf, bedwong
En Sjachovskois eeuwig mishaagde
Gelaat in pure poëzie
Te kijk zette, en Sjisjkov plaagde
Met zijn geleerde anemie;
Gij, die bedreven in dineren
En schrijven en beminnen bent,
Kunt toch niet serieus beweren
Niet mild te zijn en niet clement?

28 december 1816

P.S. Doe mijn groeten aan mijn onvergetelijken. Ik heb geen tijd om uitgebreider te schrijven, maar nieuwe beloftes doen is ook geen optie. Vergeef het me, jullie allemaal, van wie ik met heel mijn hart hou en die nog steeds van mij houden.

Chapelle Andreëvitsj is mij,
Dat spreekt vanzelf, allang vergeten.
Maar daarom mag hij nog wel weten
Dat ik van hém hou, omdat hij
Zingt, wijn drinkt, vrolijk is en vrij,
En de gemeenschap der proleten
Zijn kloeke spotverzen laat vreten –
Dat maakt me telkens weer zó blij.